

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός θνύεται έμα
δείξ πώς δε φοβάται την
λήθηα—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυ-
σικούς της κανόνες.

ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 13 ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΗ 1909

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΗΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 370

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΧΡ. ΒΑΡΑΕΝΤΗΣ. Στιχάκια για τη «Λύρα» και τον Πολέμη.
- ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ. 'Ο σοφός Εισαγγελέας και το γλωσσικό ζήτημα.
- ΙΔΑΣ. Ψαμοθράκη (συνέχεια).
- ΔΙΔΙΚΑ ΜΠΕΤΣΙΚΑ. Στίχοι.
- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Κρουμπάχερ (B).
- ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΠΑΛΙΑΠΗΔΑΣ. Γράμματα από τη Μάνη.
- ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ. Το παιδί και το σχολείο.
- ΠΕΤΡΟΣ ΨΗΛΟΡΕΪΤΗΣ. Σπασμένες ψυχές (συνέχεια).
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ

B

“Υστερ” από το φιλόλογο της Μπόννας, ένας καθηγητής της Αθήνας, άκουσμένος γλωσσολόγος, όσο κι αν το βοήθησε με τα επιστημονικά του τα μαθήματα το καθαρώτερο κοίταμα της «κοινής φυσικής γλώσσας», όπως τη λέει ο Κρουμπάχερ την εθνική μας γλώσσα, μα καθώς πάντα σιάθηκε πολυγράφος και σφοδρός πολέμιος της γλώσσας τούτης κάθε φορά που φανερώθηκε η γλώσσα τούτη τεχνικά διωσθήποτε καλλιεργημένη μέσα στα έργα ώρισμένων ποιητών και πεζογράφων, παρουσίας, άπάνου σάλλα του επιχειρήματα, το επιχείρημα το πιο βαρύ, τα λεγόμενα ιστορικά δικαιώματα της καθαρεύουσας. “Η καθαρεύουσα δεν μπορούσε να ριζώσει και να εξαπλωθεί από τα ξαφνικά καπρίτσια μονάχα κι από τάδικαιολόγητα «έτσι θέλω» κάποιων δάσκαλων και μετρημένων διαβασμένων. “Εγινε από τη σιδερένια την ανάγκη των πραγμάτων. Γιατί αλλοιώτικα δεν μπορούσε να γίνει. Και ο Κρουμπάχερ του αποκοινηται: —Σωστά. Φαινόμενα τέτοιας λογής που ξαφνίζει: το να κρατιέται δηλαδή σε θρόνο δόξας με χίλια μάλασμα και μυρουδικά μια μούμια γλώσσα, και να βρίσκεται στο δρόμο πεταμένη ή γλώσσα που ζή, τέτοιο πράμα όσο κι αν είναι θλιβερό, δεν είναι ανεξήγητο. Τη διγλωσσία τηνε φέρανε σημαντικοί λόγοι. Και δεν πρέπει να τους κοροϊδούμε εκείνους που πρώτοι δώσαν άφορμή στην κατάσταση τούτη. Μήτε η τύχη, μήτε το καπρίτσιο φέρανε την καθαρεύουσα. Μας τη φέραν οι ξεχωριστές, μέσα στην ιστορία, σφοδρές της νέας ελληνικής ζωής. Πολύ παράξενο θα ήταν αν οι λο-

γιώτατοι στο δέκατον όγδοο τον αιώνα μπορούσαν να σοφιστούνε πως έπρεπε του λαού τη γλώσσα να μεταχειριστούνε μονάχα, για τις άναγκες τις λογοτεχνικές. “Ομως. Την εξηγεί η ιστορία, βέβαια, την κατάσταση της γλώσσας που γράφεται σήμερα στην Ελλάδα, και της αναγνωρίζει και σά δικαίωμα. Μα θά πη με τούτο πως πρέπει αυτό το και ναποχήση άπόλυτο κύρος, να θρονασιτή τύραννος, να καθήση στο σβέρο, μα για πάντα, ενός έθνους; “Οποιος το φρονεί αυτό, χρέος έχει ναποδείξη πως δε σιάθηκε ποτέ σε κανένα μέρος του κόσμου, να βγη από τη μέση μια κακή κατάσταση που την προξενήσαν άνθρωποι φτάνει να μη καθαρώτερα στη συνείδηση το κακό που κάνει ένα στραβό πράμα, φτάνει να παρουσιασούν άνθρωποι νεώτεροι με δυνατώτερη θέληση να τα ισιάζουν τα στραβά. “Οποιος το πιστεύει το κάπου άνα, δε φοβείται από την περίπτωση, ανάλλαχτο κι άσάλευτο, είναι σά να κηρύξη πως κάθε κατάχρηση αιώνα είναι, φτάνει να τη σφραγίση της ιστορίας ή βούλλα. Δεν μπορώ να το καταλάβω πως κρατάνε για επιχείρημα ξακουσμένοι σοφοί άπάνου στο ζήτημα της νέας ελληνικής γλώσσας τη θεωρία του ιστορικού του δικίου.—

Γιατί το ζήτημα της νέας ελληνικής γλώσσας ο Κρουμπάχερ το θεωρεί σπουδαιότατο, στενωτάτα ταιριασμένο με το ξανάνθισμα και με την προκοπή της νέας ελληνικής ψυχής. “Ανάμει” από τις γραμμές της περιφημής “Ιστορίας της Βυζαντινής λογοτεχνίας”, της σκεδιασμένης και χτισμένης με δλη την επιστημονική πολυμάθεια και ακριβολογία, μέθοδο και άνεξαορησία, ξεμυτίζει, και με δσα παστρικά λέγονται και με δσα πλάγια δείχνονται, το ζήτημα τούτο, και ήχολογά σταδιά μας και σά νεοκικής καμπάνας χτύπημα. Θαρρείς πως ο συγγραφέας της “Ιστορίας τούτης έχει πάντα στο λογισμό του τη γνώμη που άμέσως από την άρχή μας ξηγά στην Εισαγωγή του έργου του. Μια χαλάστρα φανερώθηκε στη διανοητική ζωή των “Ελλήνων από το δωδέκατο αιώνα, πολύ πιο βαθιά και πολύ πιο φανερή παρά σε κάθε άλλο έθνος. “Η χαλάστρα της διγλωσσίας. “Η σφραγίδα του δικέφαλου. Σε δλη την παιδεία τους την εθνική μπήκεν έτσι ένα επικίντυνο στοιχείο το ψέμα. — Πρώτος με προσοχή και με στοργή κοίταξε ναφιερώσει μέσα στην “Ιστορία του ξεχωριστές σελίδες, παράπλευρα με τα σοφά και νεορόγλωσσα βυζαντινά γράμματα, στην παραπειταμένη ίσαμε τότε δημοτική λογοτεχνία. Και φόρεσε χαρακτηριστική κορώνα

της μελέτης του τα λόγια τούτα του Mullenhof(*). “Βέβαια μαντεύουμε πως ή ζωή στους πρώτους μεσαιωνικούς καιρούς είχε διαφορετική όψη και πως οι άνθρωποι μιλούσανε γλώσσα διαφορετική από τη γλώσσα τω χρονογράφων και τών έγγραφών τών έπιστημων. Πρώτη φορά, με την ιστορία της δημοτικής ποίησης και της γλώσσας ξεφανερώνει την ιστορία του ο εθνικός νοός. “Σωστά, γιατί καθώς κι ο Κρουμπάχερ το παρατηρεί στην “Ιστορία του, ή δημοτική μας γλώσσα δεν είναι το άποτέλεσμα, καθώς τη νομίζαν άλλοτε, του βαρβαρισμού και του κομματιασμού της “Ελληνικής πατρίδας από τους ξένους που διαβήκανε καταχτητές άπάνου της. “Η δημοτική μας είναι ο καρπός της φυσικής μεταμόρφωσης της ελληνικής γλώσσας: μεταμόρφωση που άρχισε από τους πριν Χριστού χρόνους και που δεν κρείται διόλου από ξένη ενέργεια.—

“Εξακολούθησε και συμπλήρωσε της ιδέας του Κρουμπάχερ κ’ ένα εφαρμοσμένο της μεταχείρισμα άπάνου στα τωρινά μας είναι το «Πρόβλημα της γραφής γλώσσας», μαζί άκαδημαϊκό ύπόμνημα για να τικούουν οι σοφοί στο Μόναχο, και μανφέστο επαναστατικό για να του κηρύξουν οι δασκάλοι στην Αθήνα τον ιερό πόλεμο. Ξένος αυτός, τότε σπρώξανε νανακατωθή στο γλωσσικό μας τον άγώνα δυο άξεχώριστες δυνάμεις: ο επιστημονικός του νοός και ή φιλελληνική καρδιά του. “Η περιέργεια του επιστήμονα. Το γλωσσικό μας ζήτημα δεν είναι ζήτημα μονάχα οικογενειακό ή από το φυσικό του τέτοιο που να μην έχει δικαίωμα να μιλήση για κείνο ή που να μην μπορή να το ξεδιαλύση ο ξένος. Είναι μαζί και ζήτημα ευρωπαϊκό, και κοινωνιολογικό, και ψυχολογικό, και ζήτημα παγκόσμιο. Γρίζει—καθώς μάς το λέει—τους γενικούς και ζωτικούς δρους κάθε ανθρώπινης γλώσσας και λογοτεχνίας.—Θησαυρός για την παρατήρηση του γλωσσοδίφη. “Η συμπάθεια ή φιλελληνική. Για να μάς την παραστήση ο άγαθός Γερμανός βρίσκει τα πιο γκαρδιακά, τα πιο ευγενικά και γενναία λόγια, που μονάχα ένα στενό κεφάλι και μια στενφνή καρδιά θά μπορούσαν να του άρηθύνε την ειλκρινεία. —Και πως μπορούσε ειλκρινής φίλος της “Ελλάδας άδιάφορα να βλέπη τον άγώνα του λαού για εν’ από τα μεγαλύτερα της ζωής αγαθά; Δεν έχει το δικαίωμα μονάχα, έχει και χρέος ιερό ναμπη μέσα στη συζήτηση, όσο του είναι βολετό. Πρέπει να ευγνωμονούν οι “Ελληνες

(*) Πλερωμένος κι ο Mullenhof.